

Lakialoite 16

Päivi Räsänen /skl ym.: Lakialoite laiksi teletoimintalain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Nykyinen käytäntö puhelimitse tapahtuvan eroottisen aikuisviihteen välittämisessä on aiheuttanut monenlaisia ongelmia:

— palveluja ovat käyttäneet alaikäiset lapset, jotka ovat saattaneet joutua rikollisen toiminnan kohteeksi

— yllättäviin puhelinlaskuihin on saattanut liittyä virheitä, joiden oikaiseminen on ollut puhelimenomistajalle vaikeaa

— aikuisviihde on mahdollistanut paritustoi-

minnan ja heikentänyt sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista

— joistakin aikuisista on tullut viihteen suurkuluttajia.

Varsinkin kaksi ensin mainittua syytä edellyttävät, että lainsäädäntöä muutetaan oikeusministeriön asettaman seksibisnestoimikunnan esittämällä tavalla siten, että linjan saa käyttöön vain erikseen tehdyllä kirjallisella sopimuksella.

PERUSTELUT

YK:n lapsen oikeuksien komitea antoi 23.—24.1.1996 Lapsen oikeuksien sopimuksen perusteella Suomelle huomautuksen seksipuhelinpalvelulinjoista. Komitea antoi suosituksen siitä, että ”sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin asian vaatimiin toimenpiteisiin lasten suojelemiseksi pääsyltä seksipuhelinpalvelulinjoille ja siltä varalta, että pedofiilit käyttäisivät heitä seksuaalisesti hyväkseen näiden puhelinpalvelujen kautta, joihin kenellä tahansa on pääsy.”

Eroottisia puhelinpalveluja on kahta tyyppiä: seksuaalissävyiset nauhoitteet ja henkilökohtaiseen kontaktiin perustuvat ns. live-palvelut. Henkilökohtaiset ns. one-to-one-keskustelupalvelut ovat kohtauspaiikkoja, joihin miehet yleensä soittavat palvelumaksulla ja naiset paikallispuhelun hinnalla. Eroottisten puhelinpalvelujen käyttäjät ovat pääosin miehiä ja palvelujen suorittajat taas pääosin naisia. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta onkin kiinnittänyt huomiota seksipuhelintoiminnan epäsuotuisiin vaikutuksiin sukupuolten välisen tasa-arvon edistymisen kanalta.

Eroottisten puhelinpalvelujen tarjonnan havaittiin pian toiminnan käynnistymisen jälkeen aiheuttavan kuluttajien kannalta ongelmallisia tilanteita.

Jotkut ovat närkästyneitä siitä, että telelaitos on puhelinliittymän haltijalta suostumusta pyytämättä laajentanut käytössä olevaa palveluvalikoimaa seksilinjojen tapaisiin erityispalveluihin, joita liittymän haltija ei missään vaiheessa ole halunnut käyttöönsä. Myös puhelinseksipalvelujen näyttävä markkinointi sanomalehdissä on herättänyt kielteistä huomiota.

Soittamisen helppoutta on pidetty ongelmallisenä siksi, etteivät kaikki lisäarvopalvelut sisältönsä puolesta sovellu lapsille. Liikenneministeriön mukaan noin 35—45 prosenttia maksullisista puhelinpalveluista on luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan mahdollisesti pitää yhteiskunnallisesti arveluttavina tai jopa tuomittavina.

Osa henkilökohtaisista seuranhakulinjoista perustuu puheluiden automaattiseen yhdistämiseen, jolloin minkäänlaista soittajien ikään kohdistuvan valvonnan mahdollisuutta ei ole. Viran-

omaisten tietoon on tullut tapauksia, joissa lapset ovat onnistuneet pääsemään kahdenkeskisille seksipuhelinlinjoille myös silloin, kun puhelujen yhdistäminen ei tapahdu automaattisesti. Lastensuojelunäkökulma edellyttäisi tehokkaampaa valvontaa, koska eroottisten kohtauspaikkojen palveluja käyttävät sellaisetkin henkilöt, jotka haluavat solmia seksikontakteja lapsiin.

Julkisuudessa on käsitelty tapausta, jossa hel sinkiläinen pikkutyttö joutui raiskatuksi sovit tuun tapaamisesta keskustelulinjalle soittaneen pedofiilin kanssa. Neljä tällaista tapausta on joutunut oikeuteen, joista kolmessa tapauksessa on seurannut vankeustuomio. Alaikäisten soittamiin puheluihin liittyvät ongelmat ratkeaisivat sillä, että kohtauspaikkoina toimivat linjat olisivat käytössä vain erillisellä sopimuksella.

Myös nauhoitettuun puhelin erotiikkaan ja ns. live-palveluihin liittyy puhelimen käytön helpouden aiheuttamia ongelmia. Suurin osa kasvattajista pyrkii suojaamaan lapsiaan kaupallisen seksin edustamilta sukupuoli- ja ihmissuhdeasenteilta. Pornografisen materiaalin ostajan ikää pystytään esimerkiksi videoiden tai lehtien myynnissä valvomaan, mutta puhelinpalveluiden käytössä ei kontrollia ole. Puhelinseksiviihteen rajoittamattoman saannin voidaan katsoa olevan ristiriidassa sen kanssa, miten yhteiskunnassa yleensä suhtaudutaan vastaavan kaltaisen materiaalin levittämiseen lapsille.

Kontaktipuhelintoiminta mahdollistaa myös paritustoiminnan. Nimenomaiseen sopimukseen perustuva järjestelmä aikuisviihdepalveluissa rajoittaisi merkittävästi puhelinpalvelujen käyttöä prostituutiopalvelujen hankkimiseen. Oman ongelmaryhmänsä käyttäjäkunnassa muodostavat puhelinpalveluista riippuvaisiksi tulleet aikuiset.

Silloin tällöin puhelinliittymän omistajat ovat valittaneet yllättävistä ja kohtuuttomista puhelinlaskuista. Joissakin tapauksissa soittaja on löytynyt perheen piiristä, useimmiten perheen alaikäisistä lapsista. Palvelunumeroihin on joskus soiteltu myös työpaikoilta tai muuten sellaisista puhelimista, joista soittaessa lasku ei ole tullut soittajan maksettavaksi. Eräät tapaukset ovat jääneet vaille tarkkaa selvyyttä ja laskutuksen kohteeksi joutuneet pitävät kiinni käsityksestään, että joku tai jotkut ulkopuoliset ovat voineet soittaa heidän laskuunsa. Väärinkäyttöksiä on löydetty puhelinlaitosten kokeilulinjojen käytöstä, ja ainakin yksi tapaus on jäänyt puhelin-

laitoksen maksettavaksi, koska laitteiden suojaus ei ole ollut riittävä.

Puhelinlaitokset ovat noudattaneet palvelulinjoista aiheutuneiden kustannusten veloittamisessa varsin ankaraa linjaa. Ellei aivan selvää näyttöä ole ollut, on puhelinliittymän omistaja joutunut laskun maksajaksi. Asioita on käsitelty sekä kuluttajavalituslautakunnassa että oikeusistuimissa. Jo yksikin virheellinen ratkaisu on liikaa, koska tällaisessa asiassa on kyse sekä taloudellisista seikoista että liittymän omistajan maineesta ja itsetunnosta. Itse oikeudenkäyntiasetelma on epätasainen, kun vastakkain on yksityinen kuluttaja ja laajan ammattitietämyksen omaava yritys.

Lisäarvopalveluiden suuren taloudellisen merkityksen on pelätty vaarantavan telelaitosten objektiivisuuden puhelinpalveluiden aiheuttamien haittojen torjunnassa. Alan vuosittainen liikevaihdon kasvu on ollut 20—25 prosenttia. Lisäarvopalvelunumeroita on käytössä kaikkiaan noin 3 000 ja alan kokonaisliikevaihdoksi arvioidaan noin 350 miljoonaa markkaa vuodessa.

Puhelinliittymään voi nykyisin tilata erillisen ajanviete- ja aikuisviihdepalvelujen eston, mutta se ei kykene riittävän tehokkaasti torjumaan seksipuhelinbisneksen nimenomaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvia haittoja. Vain pieni osa puhelinliittymän omistajista tilaa estojärjestelmän, koska harvat pitävät liittymänsä väärinkäytön mahdollisuutta todellisena.

Oikeusministeriön seksibisnestoimikunta ehdottaa loppumietinnössään (Komiteanmietintö 1995:10), että nauhoitetun ja ns. live-palveluna annettavan seksuaalisen viihteen lisäksi myös henkilökohtaisten seuranhaku- ja keskustelulinjojen käyttö olisi mahdollista vain puhelinliittymän haltijan ja telelaitoksen välisellä sopimuksella eli tilaamalla ne erikseen.

Oikeusministeriö kannattaa erikseen tilattavien estojen sijaan juuri erillistä sopimusta lausunnossaan seksibisnestoimikunnalle (Komiteanmietintö 1995:10). Myös kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan ajanvietepalvelut ja aikuisviihdepalvelut pitäisi saada käyttöön vain nimenomaisella sopimuksella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki**teletoimintalain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 20 päivänä helmikuuta 1987 annetun teletoimintalain (183/87) 10 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla (676/92), uusi näin kuuluva 6 momentti:

10 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Saadakseen käyttöönsä eroottisiin ajanvietepalveluihin tai aikuisviihteeseen liittyvän palvelunumeron on puhelinliittymän haltijan tehtävä siitä sopimus telelaitoksen kanssa.

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 1996

Päivi Räsänen /skl
Hannes Manninen /kesk
Timo Ihamäki /kok
Raimo Tiilikainen /r
Jouko Jääskeläinen /skl
Kalevi Olin /sd
Bjarne Kallis /skl
Raimo Mähönen /sd
Tauno Pehkonen /skl
Jukka Tarkka /nuors
Vuokko Rehn /kesk
Paula Kokkonen /kok
Jorma Vokkolainen /vas

Pentti Tiusanen /vas
Kari Myllyniemi /kesk
Tuija Nurmi /kok
Esa Lahtela /sd
Maija Rask /sd
Matti Saarinen /sd
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Matti Ryhänen /skl
Toimi Kankaanniemi /skl
Jorma Kukkonen /sd
Ossi Korteniemi /kesk
Sulo Aittoniemi /kesk
Pekka Kuosmanen /kok
Aino Suhola /kesk

Hannu Takkula /kesk
Maija-Liisa Lindqvist /kesk
Sinikka Hurskainen /sd
Jukka Vihriälä /kesk
Sakari Smeds /skl
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
Osmo Kurola /kok
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Mauri Salo /kesk
Ulla Juurola /sd
Riitta Korhonen /kok
Tapio Karjalainen /sd
Erkki J. Partanen /sd

